

АДАПТАЦІЯ ТА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ЗАВДАНЬ З ІНФОРМАТИКИ ДЛЯ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Сивак Олена, учителька інформатики

Агрономіченський ліцей Вінницького району Вінницької області (Україна)

У сучасних умовах реформування освіти в Україні особливої актуальності набуває питання забезпечення рівного доступу до якісної освіти для дітей з особливими освітніми потребами. Реалізація ідей інклюзивної освіти передбачає створення таких педагогічних умов, які забезпечують урахування індивідуальних можливостей кожної дитини та сприяють її особистісному зростанню.

Побудова індивідуальної освітньої траєкторії учня з ООП є одним із ключових завдань сучасної школи, що закріплено в нормативно-правових документах Міністерства освіти і науки України [1; 2]. Особливе місце в освітньому процесі посідає початкова школа, адже саме на цьому етапі закладаються основи навчальної діяльності, мотивації та цифрової грамотності.

В умовах цифровізації освіти та впровадження Концепції Нової української школи особливої актуальності набуває питання формування цифрової компетентності молодших школярів, зокрема учнів з особливими освітніми потребами. Цифрова компетентність розглядається як одна з ключових компетентностей, що забезпечує успішну навчальну діяльність, комунікацію та соціальну адаптацію дитини в сучасному суспільстві [6; 10].

Для учнів з ООП опанування цифрових технологій має не лише навчальне, а й корекційно-розвиткове значення, оскільки сприяє розвитку пізнавальних процесів, самостійності, навичок самоконтролю та самоорганізації. Саме тому адаптація й диференціація завдань з інформатики мають розглядатися не як тимчасовий педагогічний захід, а як системний компонент інклюзивного освітнього процесу [4; 7].

Предмет «Інформатика» в початковій школі має значний потенціал для розвитку пізнавальних процесів, логічного мислення та цифрової компетентності учнів. Водночас учні з особливими освітніми потребами можуть зазнавати труднощів під час виконання навчальних завдань, що зумовлює необхідність їх адаптації та диференціації [4; 6].

Проблема інклюзивного навчання широко висвітлюється в сучасних наукових дослідженнях. У працях вітчизняних науковців інклюзивна освіта розглядається як система освітніх послуг, спрямованих на задоволення різноманітних освітніх потреб учнів у загальноосвітньому середовищі [3; 7].

Науковці наголошують, що адаптація навчальних завдань полягає у зміні способів подання матеріалу та організації навчальної діяльності без зниження вимог до результатів навчання [8]. Диференціація ж передбачає варіативність завдань за рівнем складності, темпом виконання та формами роботи.

У методичних працях з навчання інформатики в початковій школі наголошується на доцільності використання наочно-діяльнісних, ігрових та цифрових технологій, що особливо важливо для учнів з ООП [6]. У сучасних дослідженнях також акцентується увага на необхідності поєднання адаптації та диференціації з принципами універсального дизайну навчання, який передбачає гнучкість у поданні навчального матеріалу, залучення різних каналів сприймання та забезпечення альтернативних способів демонстрації навчальних результатів. Такий підхід є особливо ефективним у навчанні інформатики, де цифрові інструменти дозволяють варіювати складність завдань і способи їх виконання.

Водночас аналіз наукових джерел свідчить про недостатню кількість публікацій, присвячених практичним аспектам адаптації та диференціації саме завдань з інформатики у початковій школі, що зумовлює актуальність обраної теми.

Ефективність адаптації та диференціації завдань з інформатики для учнів з ООП значною мірою залежить від створення відповідних педагогічних умов. До таких умов належать: урахування індивідуальних освітніх потреб учнів,

позитивний емоційний клімат на уроці, гнучка організація навчальної діяльності та системна взаємодія учителя інформатики з фахівцями психолого-педагогічного супроводу [1; 8].

Важливою педагогічною умовою є поєднання фронтальної, групової та індивідуальної форм роботи, що дає змогу варіювати навчальні завдання відповідно до можливостей учнів. Застосування цифрових освітніх ресурсів дозволяє створювати персоналізовані завдання, які відповідають темпу та рівню підготовки кожного учня [6].

Учні з особливими освітніми потребами можуть мати труднощі у сприйманні навчальної інформації, знижену концентрацію уваги, уповільнений темп діяльності, труднощі в самоконтролі та плануванні власних дій [8]. На уроках інформатики ці особливості проявляються під час виконання алгоритмічних завдань, роботи з комп'ютером та цифровими середовищами.

З огляду на це, учитель інформатики має враховувати індивідуальні можливості кожного учня та створювати умови для успішного виконання навчальних завдань [2].

Адаптація завдань з інформатики передбачає зміну способу подання навчального матеріалу з урахуванням освітніх потреб учнів. До найбільш ефективних прийомів адаптації належать: спрощення та чітка структуризація інструкцій, використання візуальної підтримки, поділ складних завдань на окремі кроки, зменшення обсягу завдань без втрати навчальної мети [7; 8].

Застосування адаптованих завдань сприяє підвищенню доступності навчального матеріалу, зменшенню тривожності учнів та формуванню позитивного ставлення до навчання [8].

На практиці адаптація завдань з інформатики може реалізовуватися через зміну формулювання завдання, скорочення кількості дій, використання шаблонів або напівготових зразків. Наприклад, під час вивчення теми «Алгоритми» учням з ООП доцільно пропонувати алгоритми у вигляді покрокових карток із візуальними підказками або анімаційними демонстраціями.

Такі адаптовані завдання сприяють формуванню в учнів відчуття успіху, підвищують рівень навчальної мотивації та знижують страх перед виконанням завдань із використанням цифрових технологій.

Диференційований підхід дозволяє кожному учневі працювати у власному темпі та досягати навчальних успіхів, що позитивно впливає на мотивацію та самооцінку дитини [8].

Диференціація завдань з інформатики також може здійснюватися шляхом варіативності кінцевого результату діяльності. Учні можуть демонструвати засвоєння навчального матеріалу у формі практичної роботи, усного пояснення, створення простого цифрового продукту або виконання інтерактивних вправ. Такий підхід відповідає принципам інклюзивної освіти та сприяє активному залученню учнів до освітнього процесу [5; 6].

Учитель інформатики є активним учасником команди психолого-педагогічного супроводу учня з ООП. Його діяльність спрямована на створення безпечного та підтримувального освітнього середовища, співпрацю з асистентом учителя, батьками та іншими фахівцями [1; 8].

Ефективна реалізація індивідуальної освітньої траєкторії учня з ООП сприяє формуванню цифрової компетентності та успішній соціалізації дитини.

Отже, адаптація та диференціація завдань з інформатики є необхідними складовими інклюзивного освітнього процесу в початковій школі. Їх системне застосування забезпечує доступність навчального матеріалу, урахування індивідуальних освітніх потреб учнів та реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії дитини з особливими освітніми потребами.

Адаптовані та диференційовані завдання сприяють формуванню цифрової компетентності, розвитку пізнавальної активності, самостійності та позитивної навчальної мотивації учнів з ООП.

Список використаних джерел:

1. Міністерство освіти і науки України. Лист № 1/17666-25 від 26.08.2025 «Про організацію освітнього процесу осіб з особливими освітніми потребами в

зкладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році» / МОН України. Київ, 2025. URL : <https://surl.li/tawadq>

2. Міністерство освіти і науки України. «Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році» (Початкова освіта). Київ, 2025. URL : <https://surl.li/owrwis>

3. Міністерство освіти і науки України. Адаптації та модифікації у навчальному процесі закладів з інклюзивним навчанням. Київ, 2024. URL : [Інститут демократії та управління](#)

4. Ключкова А. В. Здобуття освіти дітьми з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої освіти. *Інклюзивна освіта*. Вересень № 2 (97). 2023. С. 105-114. URL : <https://surl.lu/dcuwer>

5. Савченко О. Я. Початкова освіта: педагогіка і методика навчання : навч. посіб. Київ : Грамота, 2024.

6. Морзе Н. В., Барна О. В. Методика навчання інформатики у початковій школі : навч.-метод. посіб. Київ : Педагогічна думка, 2023. 250 с.

7. Шевчук Т. Є. Індивідуальна освітня траєкторія учня в умовах інклюзивного навчання. *Освітній простір України*. 2024. № 24. С. 110-118.

8. Рібцун Ю. В. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами : навч.-метод. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2025. 136 с.

НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ СТАРШОЇ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ

*Слободянюк Лариса, викладачка української мови, голова циклової комісії
викладачів української і зарубіжної філології
КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж
імені Михайла Грушевського» (Україна)*

У сучасних закладах загальної середньої освіти залишається актуальною проблема створення інклюзивного освітнього середовища, тобто організації